

STETKA GYULA

Stetka Gyula halálával a régi magyar festőgárda elvesztette egyik legtipusosabb képviselőjét. Nem volt vezetőszerepe s neve, mégis gyűjtő-fogalomná vált, mert stílusa egész kört jellemzett s nemcsak őt magát. Széltében keresett arcképfestőnek ismerték s alig van az országban vármegyeháza, ahova valamely reprezentációs képmása el ne jutott volna. Ezeknek a képmásoknak felfogása, előadása szintén típusos volt egész sor festőnkre és szorosán hozzásimult mesterének, Benczúr Gyulának intencióihoz, aki Stetkát épp ez okból nyugodtan bízhatta meg iskolájában a korrekciójában való helyettesítéssel.

Feljődése első szakaszában ezek avonások még nem jelentek. Eleinte, müncheni tanulóéveiben, feloldottabb és festőbb volt a stílusa, érzékenyebb az ecsetje. Tanuság rá két szép műve, az 1885-ből való „Bajor parasztasszony”, amely Wolfner Gyula bőkezűsége révén került a Szépművészeti Múzeumba és a „Legyezős hölgy” néven ismert fekete ruhás női arckép 1884-ből, amely Stetka tehetségét legszebb oldaláról világítja meg (u. o.). Tónusfinomságával, érzelmi elemeivel az egy évvel később keletkezett „Mindszentek előtt” c. kompozíciója (Fővárosi Múzeum), amelyet e folyóirat 207. oldalán reprodukáltunk, még rokona a Münchenben keletkezett képeknek. Ekkor azonban már Budapesten dolgozott lassankint az eddigtől eltérő, különleges igényeknek igyekszik megfelelni ama nagyszámú „vármegyeházi” képmásokkal, amelyeken nem éppen a művészeti szempontoknak jutott ki a főszerep. Budapesten munkaerejének kilenczefedrészre ennek a temérdek képmásnak jut ki, ezeknek bő sorát csak nagy ritkán szakítja meg valamely oltárkép. Szorgalmas munkálkodásának e két szakasza közül mi az elsőt tartjuk az értékesebbiknek.

Hogy így mintegy kétféle kiadásban ösmerjük őt s hogy stílusa ekkora változáson mehetett keresztül, azt pályafutása, élete külső lefolyása némileg megvilágítja. Ez az élet zökkenés nélküli, egyszerű élet volt s

családtalanul, főképp egy műhely és egy iskola falai közé korlátozva folyt le. Röviden vázolni fogjuk, részben az elhunyt művész saját adatai alapján.

Király-Lehotán született (1855 augusztus 29-én), hivatalnok-családból. Kassára adták a reáliskolába, amelynek hat osztályát elvégezte s itt ismerkedett meg első tanítójával, Klímkovics Béla festővel, aki akkor rajztanára volt az iskolának. Második tanára, 1874-től, Székely Bertalan volt, a Mintarajziskolában, Budapesten. Itt két esztendő tölthött, majd a kormány által adományozott ösztöndíjjal a bécsi akadémiára iratkozott be, ahol tanárai Christian Griepenkerl, Karl Wurzinger és August Eisenmenger voltak. Három évet töltött itt. 1881 őszén a müncheni akadémiára került, ahol két évig tanítványa volt Wagner Sándornak.

Ezzel befejeződött Stetka külföldi iskolajárása s vele a különösen termékeny és biztató müncheni korszak, amelynek hatása még néhány évig világosan megérzik a képein.

Tanulmányait azonban még mindig nem tartotta befejezeteknek s ezért 1883-ban Budapestre telepedvén, beiratkozott Benczúr Gyula mesteriskolájába, amelynek 1888-ig tagja volt.

Erre az időre esik első nyilvános szereplése. Kevéssel Budapestre érkezése után kiállította női arcképet, azután Wagner János dr. egyetemi orvostanár képmását (1885) s ezekkel jelentős sikert aratott. Ettől fogva szívesen fordultak hozzá arcképekért. Mestere, Benczúr Gyula azzal fejezte ki elismerését, hogy Stetkát 1888-ban meghívta tanársegédnek, a korrekciójában helyettesének. Ezt a munkát mestere szemlémében, eszméihez és céljaihoz illeszkedve, hűségesen végezte annak haláláig, amit viszont Benczúr azzal hálált meg, hogy azokat az arcképmegrendeléseket, amelyeknek nagy elfoglaltsága következtében nem tehetett eleget, Stetkához irányította, mint aki legközelebb állott stílusához. A korrektori és arcképfestőmunka így módon jóformán telje-

sen igénybe vette egyszerű aglegény életének napjait, a közvélemény pedig csakhamar benne látta Benczúr Gyula képfőmálóművészetének letéteményesét s nem alap nélkül.

Legalább néhány ily képmást fel kell itt sorolnunk, hogy fogalmat kapjunk a kategóriákról, amelyeknek szolgálatába esését állította. Ily arcképek sok egyéb közt: Greguss Imre (Szépművészeti Múzeum), Andrássy Gyula gróf (Tört. Képcsarnok), Wekerle Sándor (Miniszterelnökség), Kammermayer Károly, Királyi Pál, Szilágyi István, Gerlóczy Károly, Röck Szilárd, Wimmer Antal (mind a Főváros tulajdonában), Szvetics József tábornok (Ludovika Akadémia), Szemere Bertalan, Tisza Kálmán (mindkettő a Tudományos Akadémiában), Gulner Gyula (Országos Kaszinó), I. Ferenc József király (Győr megye székháza), Csáky Károly gr. püspök (Vác, püspöki palota), Szmracsányi Lajos érsek, Fehérváry Géza báró, Návay Lajos, Semsey Andor, Telekí Géza gr., Darányi Ignác, Balogh Jenő, Beöthy Pál, Berzeviczy Albert, Bandholz amerikai tábornok, Tisza István gr., Tisza Lajos gr., Khuen Héderváry Károly gr., Eötvös József br., Lónyay Menyhért stb. Ezek az arcképek csak ritka esetben készültek a családi otthon meghitt köre számára, túlnyomórészt hivatva voltak középületek dísztermel, különféle intézetek reprezentatív csarnokai, nyilvános gyűléstermek falait ékesíteni, súly esett tehát az ábrázoltak rangja, közéleti szerepe hangsúlyozására, elengedhetetleneknek látszottak a szertartások alkalmakkor használatos díszruhák, a rendjeles egyenruha, az ünneplés főpapi talár, sok egyéb más külsőség, amelyek oly keserves gondot szoktak okozni a festőknek. Steikának ily reprezentatív arcképelel azért elégtették ki annyira a megrendelő fórumokat, mert híven és ellenkezés nélkül felelt meg az ily követelményeknek is és a festői szempontból nyugzó ráteketet épp oly buzgó szorgalommal juttatta képeire, mint amily szeretettel

merült el egykor, ifjabb éveiben a tónusok finomságába, a pittoreszk vonások érzéseteljes kiaknázásába. Ez utóbbi célatokról a „vármegyei” képmásokon már szó sem eshetett.

Számban meg sem közelítik képmásait egyéb tárgyú festményel. Pedig tulajdonképpen ily vágyai is voltak ifjabb korában. Már 1886-ban kiállított Münchenben egy nagyobb vallásos tárgyú kompozíciót, „Krisztus sírbotételét”, egy egészen a müncheni akadémia értelmében felépített és festett képet. Még néhány oltárképet festett, ezek egyike a Budapest-lipótvárosi templom nagy oltárképe (Krisztus a keresztifán), másika a Budapest-svábhegyi kápolnái (Szent László), egyet (Krisztus és a samaritáni nő) a mateóci templom számára stb. Benczúr hatása leginkább a lipótvárosi oltárképen szembetűnő.

Más képei közül a már említettekén kívül sikert ért egy humoros tárgyú kép: a „Tres facium collegium” című, amelyet Flume város vett meg, a „Kiváncsiak” a király birtokába kerültek, egy hangulathatásokra épített városképe (Az Esküter holdvilágnál) a Főváros tulajdona. Egy évvel halála előtt, 1923 decemberében állította ki „Vitatkozás” c. festményét.

Művész-pályatársai, akik benne a jólelkű, kedélyes embert és barátot is szerették, 1916-ban megtisztelték azzal, hogy a Múcsarnokban kiállított „Önarckép” című művét a Képzőművészeti Társulat nagydíjjal tüntették ki. Egyébként a „Tres facium”-ra Berlinben is kapott elismerő okiratot 1892-ben, még régebben pedig, az 1885-i budapesti országos kiállításon nagyérmet juttattak neki munkálkodása elismeréséül.

Élete utolsó évét hosszas és súlyos betegeskedésben töltötte. Tavaly szeptemberben hűdés érte s azóta kórházi ápolásra szorult. Szenvédséit enyhítette a minden oldalról meghatóan nyilvánuló részvét. Október 13-án örök nyugalomra hűnyta le szemét.

L. K.